

Удосконалення нормативної бази управління комунальною власністю громади, як чинник її соціально-економічного розвитку

О.І. Замковий, аспірант

*Дніпропетровський інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
49044 Україна, м. Дніпропетровськ, вул. Гоголя, 29*

Згідно з Конституцією в Україні на місцевому рівні нині функціонує дві системи влади: в особі місцевих органів виконавчої влади (державні адміністрації) та місцевого самоврядування — публічної влади територіальних громад. Якщо державні адміністрації перейшли у спадок від попередньої системи державного управління, то місцеве самоврядування започатковане ще в епоху середньовіччя, коли в українських містах запроваджувалося магдебурзьке право [2].

Місцеве самоврядування, — вказано в ст. 47 Конституції України — це "гарантоване державою право територіальних колективів громадян та обраних ними органів місцевого самоврядування самостійно вирішувати всі питання місцевого значення в межах Конституції та законів України" [5].

В Україні сучасна територіальна громада формується державою за аналогом історичного її прототипу — це сукупність громадян України, котрі спільно проживають у міському чи сільському поселенні, мають колективні інтереси і визначений законом правовий статус. Тобто носієм місцевого самоврядування є визнаний правом колектив людей, об'єднаний за територіальною ознакою. Реалізація права територіальної громади на самоврядування здійснюється громадою як безпосередньо, так і через відповідні органи (обласні, районні, міські, селищні та міські ради та через їх виконавчі органи).

Розвиток ринкових відносин в Україні активізує процес інституційного забезпечення формування й реалізації регіональної політики. Причиною цьому став перерозподіл функцій між окремими інституційними структурами (суб'єктами соціального управління), так і на самодіяльних началах. Це

впливає на загальний процес формування регіональної політики, на прийняття організаційних, економічних, технічних управлінських рішень на рівні територіальної громади, або муніципального утворення в цілому. Реалізація регіональної політики в Україні буде ефективною за умови, що бюджети усіх рівнів будуть не фіскальними, а стимулюючими, коли в практиці роботи будуть застосовуватись методи стратегічного планування та прогнозування соціально-економічного розвитку територіальних громад, коли в основі формування соціальних програм буде лежати стабільна нормативна база.

Враховуючи, що право раціонального використання і управління комунальною власністю (майном) передано територіальній громаді процеси його приватизації і використання повинні більш широко зачіпати інтереси жителів і мати значно більшу кількість варіантів використання цього майна з урахуванням погляду на власність територіальної громади, як на власність багатьох по суті асоційованих акціонерів.

Першочерговими заходами як виявляється повинні бути заходи по посиленню прав участі і відповідальності територіальної громади за результати та ефективність використання і налагодження процесів відтворення власності і створення умов для їх реалізації. Одним із способів суспільного господарювання у розвинутих західних країнах визначається корпоратизм, який розглядається як спосіб спільного володіння власністю на договірних засадах з метою забезпечення ефективного використання нею[6].

В зв'язку з цим доречно розглянути існуючу на теперішній час нормативну базу що визначає правові основи і регулює порядок управління об'єктами державної власності, а саме Закон України "Про управління об'єктами державної власності". Цей Закон встановив особливості управління та обмеження щодо розпорядження корпоративними правами держави (стаття 11 цього Закону). Відповідно до нього, Кабінету Міністрів України надано широкі повноваження щодо деталізації у своїх нормативно-правових актах порядку управління об'єктами державної власності у тому числі корпоративними правами держави [1].

Відповідно до ст. 167 ГК України корпоративні права – це права особи, частка якої визначається у статутному фонді (майна) господарської організації, що визначають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частини прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої. Згідно із ч. 1 ст. 88 ГК України, крім зазначених корпоративних прав, учасники господарських товариств мають права: а) вийти в установчому порядку з товариства; б) здійснити відчуження часток у статутному фонді (складеному) капіталі товариства, цінних паперів, що засвідчують участь у товаристві у порядку, встановленому законом; в) одержувати інформацію про діяльність товариства у порядку, встановленому установчим документом [3].

Іншою стороною в корпоративних відносинах виступають учасники підприємницьких товариств. Тут учасники наділяються суб'єктивними корпоративними правами, для яких характерно, що: вони виникають в результаті створення юридичної особи; виражають відносини між засновником та юридичною особою; мають організаційно-майновий характер, тобто передбачають право на управління, право на доходи; пов'язані з впливом засновника на формування волі юридичної особи; пов'язані з опосередкованим правом на майно юридичної особи при її ліквідації.

Отже, учасниками корпоративних відносин є господарські товариства, які набули статусу юридичної особи (з дня їх державної реєстрації, – ч. 4 ст. 87 ЦК України), а також фізичні та юридичні особи, право участі яких у діяльності товариства як учасників підтверджене відповідним документом (акцією в АТ, рішенням зборів учасників або статутом ТОВ, установчим договором повного товариства тощо).

Управління корпоративними правами територіальних громад здійснюється відповідно до положень цієї статті, якщо інше не встановлено законом.

З метою вдосконалення системи управління корпоративними правами держави постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2004 року №

155 були затверджені Основні концептуальні підходи до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави.

Відповідно до зазначених концептуальних підходів до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави державне управління повинно забезпечити насамперед розв'язання таких завдань, як забезпечення участі суб'єктів господарювання у здійсненні заходів, пов'язаних з виконанням державних функцій (економічна безпека, оборона, державні резерви, соціальні програми, державна монополія тощо), а також досягнення інших стратегічних цілей, визначених державою; збільшення за рахунок поліпшення фінансових результатів господарювання об'єктів управління надходження сум податків і зборів до бюджетів, обов'язкових платежів (внесків) до державних цільових фондів, а також неподаткових надходжень у вигляді дивідендів (доходів), нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, які перебувають у державній власності; здійснення контролю за використанням і збереженням майна господарських товариств, у статутних фондах яких є державна частка.

Об'єктивна необхідність змін у державній регіональній політиці диктується кардинальними змінами в структурі економіки України: виробництво двох третин товарів і послуг у половині регіонів забезпечується недержавним сектором економіки; відсутні важелі прямого втручання влади у діяльність господарюючих суб'єктів. Пряма бюджетна підтримка всіх регіонів неможлива, джерела зростання потрібно шукати на регіональному та місцевому рівнях, спираючись на територіальні громади, їх об'єднання, місцеве самоврядування, підприємницькі структури, формуючи для них сприятливі умови вирішення проблем розвитку. Отже, регіони, територіальні громади мають перетворюватися із об'єктів у суб'єкти розвитку.

Процес регіоналізації в Україні має спрямовуватися на досягнення створення потенціалу для економічного зростання територіальних громад, що базується на мобілізації власних економічних, перш за все людських, ресурсів і мереж усередині та поза межами окремої громади, регіональних, місцевих

зв'язках; вдосконаленні інфраструктури, що підвищуватиме цей економічний потенціал. У даному контексті економічне відродження регіонів може відбутися лише шляхом концентрації зусиль бізнесу, управлінської еліти, місцевого самоврядування, організованої громадськості і не повинно зводитися до забезпечення автономії регіону від держави.

Спираючись на ці пропозиції доречно б було передбачити внесення певних змін та доповнень до базового закону «Про місцеве самоврядування» з урахуванням вищевикладених положень Закону України "Про управління об'єктами державної власності" та передбачити відповідальність осіб місцевого самоврядування відповідно з підходами, що найшли своє відображення Основних концептуальних підходах до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави. Різноманіття інструментів регіонального розвитку, що застосовується у європейських країнах, зокрема агентства регіонального розвитку, самоуправління власністю територіальних громад, контрактна форма взаємовідносин між центральним Урядом та місцевою владою може слугувати потужним джерелом досвіду для України. Ці інструменти необхідно адаптувати до вимог і умов здійснення реформ в Україні, якщо вона не хоче залишатися "вічним" потенційним кандидатом на вступ до Європейського Союзу.

Використана література:

1. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21.05.1997р. №280/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Цивільний кодекс України– Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про управління об'єктами державної власності: закон України від 21.09.2006р. №185-V. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Соціальна відповідальність українського бізнесу: результати опитування. Аналітично-дорадчий Центр Блакитної стрічки ПРООН. — К.: ТВІКА, 2005. — 36 с.
5. Чужиков В.І. Регіональні інтеграційні стратегії постсоціалістичних країн Європи: Монографія. / В.І.Чужиков. - К.: Кадри, 2004. - 297 с.
6. Бобровська О.Ю. Розвиток корпоративних відносин в місцевому самоврядуванні як системоутворюючий чинник його демократизації / О.Ю. Бобровська // Стратегія реформування системи державного управління на засадах демократичного врядування : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар.

участю, Київ, 31 трав. 2007 р.: У 4 т. Т.3. / за заг. ред. О.Ю. Оболенського, С.В. Сьоміна. – К. : НАДУ, 2007.– С. 44-47.